

09.12.2010

Decizie nr. 1525/2010 din 24/11/2010

asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte

Publicat în MOF nr. 818 - 07/12/2010

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 818 din 07/12/2010

Prin Adresa nr. 5/EB/97, primul-ministru al Guvernului României a sesizat Curtea Constituțională cu cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte.

*Sesizarea a fost formulată în temeiul **art. 146** lit. e) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.e) și art. 34 din **Legea nr. 47/1992** privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 16.232 din 15 noiembrie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 4.520E/2010.*

Prin actul de sesizare se solicită Curții Constituționale constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte, conflict generat de refuzul Parlamentului României de a permite prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură, depuse ca urmare a angajării răspunderii Guvernului, conduită ce a determinat un blocaj instituțional referitor la moțiunea de cenzură.

Totodată, se solicită Curții Constituționale să se constate că blocajul instituțional cu privire la prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură poate fi înlăturat numai prin continuarea procedurii parlamentare de asumare a răspunderii Guvernului.

În susținerea cererii formulate, se arată următoarele:

La data de 12 noiembrie 2010, președintele Senatului, printr-o scrisoare, a solicitat primului-ministru "să retragă din procesul legislativ proiectul Legii educației naționale asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea". Prin cererea sa, primul-ministru apreciază că această conduită a președintelui Senatului duce la imposibilitatea prezentării și dezbaterii în ședința comună a celor două Camere a moțiunii de cenzură depuse la data de 29 octombrie 2010, ceea ce a și generat prezentul conflict juridic de natură constituțională.

Se arată că Parlamentul României a parcurs calendarul adoptat pentru desfășurarea procedurii angajării răspunderii Guvernului, calendar consemnat chiar în stenograma ședinței Birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului din data de 18 octombrie 2010. Se susține că, prin stabilirea datei prezentării proiectului de lege, Parlamentul "a permis Guvernului să își angajeze răspunderea asupra proiectului Legii educației naționale", iar Guvernul și opoziția au acționat în consecință, prin prezentarea în plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului a proiectului legii în cauză, respectiv, prin depunerea unei moțiuni de cenzură.

*În aceste condiții, Parlamentul trebuia să dea curs prevederilor **art. 113** și **art. 114***

din Constituție, precum și art. 78 coroborat cu art. 82 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului.

Autorul sesizării mai arată că odată angajată răspunderea Guvernului în fața Parlamentului, ea nu mai poate fi stopată, procedura necesitând a fi parcursă în toate etapele sale; altfel, ar însemna ca ori de câte ori Guvernul, după angajarea răspunderii, ar avea indicii că moțiunea de cenzură depusă va fi votată, ar avea posibilitatea să-și retragă angajarea răspunderii și să ceară stoparea procedurilor parlamentare.

Se susține că Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 nu poate fi invocată în sprijinul acreditării soluției de retragere din procesul legislativ a proiectului Legii educației naționale, întrucât:

- anterior sesizării Curții Constituționale, Birourile permanente ale celor două Camere ale Parlamentului au permis Guvernului să își angajeze răspunderea pe proiectul Legii educației naționale;
- Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 a fost publicată cu mult după expirarea termenelor pentru prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură;
- Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 nu obligă Guvernul să renunțe la procedura angajării răspunderii asupra proiectului Legii educației naționale.

În fine, sunt menționate mecanismele de control pe care autoritățile publice le pot exercita în sensul limitării oricărui abuzuri din partea Guvernului în cadrul procedurii de angajare a răspunderii.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată părților aflate în conflict pentru a-și exprima, în scris, punctul de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Camera Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 51/5.418 din 16 noiembrie 2010, punctul său de vedere, în care apreciază că există un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, generat de refuzul acestuia din urmă de a pune pe ordinea de zi prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură depuse de opoziția parlamentară la 29 octombrie 2010. Se arată că declanșarea controlului parlamentar în condițiile art. 114 din Constituție este obligatorie atât timp cât a fost depusă și neretrasă o moțiune de cenzură. Totodată, se susține că nu se poate refuza dreptul Guvernului de a-și angaja răspunderea și astfel de a declanșa controlul parlamentar pentru că numai în acest fel legea asupra căreia este angajată răspunderea poate fi sau nu adoptată.

Senatul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. I 2.547 din 17 noiembrie 2010, punctul său de vedere, în care apreciază că sesizarea formulată de primul-ministru al Guvernului României este neîntemeiată, iar solicitarea acestuia ca blocajul instituțional - de altfel inexistent, în opinia președintelui Senatului - să fie înlăturat prin continuarea procedurii parlamentare de asumare a răspunderii guvernamentale este lipsită de obiect, având în vedere Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010.

Se susține că prin continuarea procedurii parlamentare de asumare a răspunderii guvernamentale, astfel cum solicită primul-ministru, este încălcat

textul art. 1 alin. (4) din Constituție, care obligă autoritățile publice la un comportament constituțional loial, și este lipsită de efecte juridice însăși Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, care stabilește că "angajarea răspunderii de către Guvern în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în temeiul art. 114 alin. (1) din Constituție, asupra proiectului Legii educației naționale este neconstituțională". Se apreciază că o atare solicitare venită din partea primului-ministru al Guvernului României nu numai că nu rezolvă, ci perpetuează conflictul juridic de natură constituțională constat prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010. Se arată că acel conflict juridic de natură constituțională constat de Curte prin decizia menționată nu s-a încheiat la 18 octombrie 2010, din moment ce Decizia Curții, prin care s-a constat existența conflictului, a fost pronunțată la data de 3 noiembrie 2010.

Se consideră că datorită poziției supraordonate a Constituției, indiferent de prevederile regulamentare existente, deciziile Curții Constituționale nu pot fi lipsite de efecte juridice. De aceea, în cazul în care un titular al dreptului de sesizare al Curții Constituționale, potrivit art. 146 lit. e) din Constituție, decide sesizarea acesteia, procedurile parlamentare privind angajarea răspunderii Guvernului, chiar dacă sunt în derulare, trebuie suspendate pentru ca, în final, decizia ce va fi pronunțată de Curtea Constituțională să își găsească aplicabilitatea.

Se arată că, în cazul constatării existenței conflictului juridic de natură constituțională generat de încălcarea competenței Parlamentului de unică autoritate legiuitoare, Guvernul este obligat să retragă din Parlament actul pe care și-a asumat răspunderea, acesta fiind singura modalitate de restabilire a raporturilor constituționale dintre autoritățile publice aflate în conflict, care să permită colaborarea acestora în viitor.

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, pentru dezbaterea sesizării primului-ministru al Guvernului României au fost citate părțile aflate în conflict. Dezbaterile asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională au avut loc la data de 18 noiembrie 2010 și s-au desfășurat potrivit prevederilor art. 35 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992, cu citarea părților și ascultarea concluziilor reprezentanților acestora. Au fost prezenți autorul sesizării, primul-ministru al Guvernului României, domnul Emil Boc, președintele Senatului, domnul Dan-Mircea Geoană, și președintele Camerei Deputaților, doamna Roberta Alma Anastase.

Sușținerile acestora au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor, în temeiul dispozițiilor art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 24 noiembrie 2010.

C U R T E A,

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură

constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentanților autorităților publice aflate în conflict, punctele de vedere depuse, prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor **art. 146** lit. e) din Constituție, precum și celor ale art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii privind soluționarea prezentului conflict juridic de natură constituțională.

Examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte, se constată următoarele:

I. Prin cererea formulată, primul-ministru al Guvernului României solicită Curții Constituționale constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte, conflict generat de refuzul Parlamentului României de a permite prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură depuse ca urmare a angajării răspunderii Guvernului, conduită ce a determinat un blocaj instituțional referitor la moțiunea de cenzură.

Totodată, ca modalitate de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, se solicită Curții Constituționale să se constate că blocajul instituțional cu privire la prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură poate fi înlăturat numai prin continuarea procedurii parlamentare de asumare a răspunderii Guvernului.

II. Curtea observă că, potrivit jurisprudenței sale constante, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională "nu se limitează numai la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale, ci vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției" (a se vedea Decizia Curții Constituționale **nr. 901** din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009). Având în vedere definiția jurisprudențială a sintagmei cuprinse în **art. 146** lit. e) din Constituție, în cauza de față, analiza Curții trebuie să se circumscrie următoarelor aspecte:

- dacă există o situație conflictuală între Guvern, pe de o parte, și Parlament, pe de altă parte, mai exact, un conflict juridic între autoritățile menționate;
- în ipoteza constatării existenței unei situații conflictuale, dacă aceasta rezultă în mod direct din textul Constituției.

III. Curtea reține că pentru a analiza dacă cererea cu care a fost sesizată vizează un conflict juridic a cărui naștere rezidă în textul Constituției, trebuie să clarifice atât natura juridică, cât și semnificația juridică a scrisorii președintelui Senatului comunicate primului-ministru al Guvernului României. O asemenea analiză este necesară, întrucât autorul sesizării susține că tocmai această

scrisoare a creat premisele creării unui conflict juridic de natură constituțională.

Potrivit art. 39 alin. (1) lit. f) din Regulamentul Senatului, președintele acestei Camere a Parlamentului "reprezintă Senatul în relațiile cu Președintele României, Camera Deputaților, Guvernul, Curtea Constituțională, precum și cu alte autorități și instituții interne ori internaționale". O atare atribuțiune a sa angajează Senatul ca autoritate publică în raporturile sale constituționale cu autoritățile publice menționate în textul regulamentar, ceea ce înseamnă că președintele Senatului, prin acțiunile sau inacțiunile sale, angajează din punct de vedere constituțional Camera din care face parte. În aceste condiții, Curtea constată că Scrisoarea, înregistrată la Senat cu nr. I-2.533/12.XI.2010 și menționată de primul-ministru în sesizarea sa, a angajat din punct de vedere constituțional Senatul și, implicit, Parlamentul ca unica autoritate legiuitoare a țării. Astfel, scrisoarea în cauză are natura juridică specifică a unui act juridic, o manifestare expresă a voinței Parlamentului ca autoritate publică. Mai mult, pentru a întări cele mai sus expuse, respectiv că președintele Senatului acționează pentru și în numele Parlamentului, Curtea reține că acesta a fost cel care a condus ședințele comune ale Birourilor permanente ale Senatului și Camerei Deputaților din 18 octombrie 2010 și 28 octombrie 2010, ședințe în care a fost stabilit calendarul procedurilor privind angajarea răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale, respectiv a fost respinsă cererea de amânare a prezentării de către Guvern a proiectului de lege menționat.

În ceea ce privește semnificația juridică a scrisorii în cauză, se constată că prin aceasta se solicită primului-ministru al Guvernului României "să retragă din procesul legislativ proiectul Legii educației naționale asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea". O atare solicitare este o manifestare expresă de voință a Senatului în sensul de a obliga Guvernul să "retragă" proiectul de lege în cauză. Or, proiectul respectiv de lege a fost promovat prin angajarea răspunderii Guvernului în temeiul **art. 114** din Constituție, ceea ce, în aceste condiții, ar însemna "retragerea" angajării răspunderii Guvernului. Numai că procedura constituțională prevăzută de art. 114 din Constituție nu poate fi "retrasă" de subiectul care deja a inițiat-o, fiind un act de voință care angajează Guvernul în mod irevocabil, astfel încât scrisoarea președintelui Senatului capătă mai degrabă o valență duală, respectiv fie Guvernul renunță la angajarea răspunderii, ceea ce, din punct de vedere constituțional, nu mai este posibil, fie urmează ca Parlamentul să nu mai continue procedura angajării deja începute, cu consecința neadoptării legii în cauză. Cum primul aspect menționat nu este posibil, rezultă că Parlamentul ignoră decizia Guvernului de angajare a răspunderii, motivat de pronunțarea de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010. Astfel, Parlamentul, prin președintele Senatului, își justifică acțiunea prin pronunțarea de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, pe când Guvernul contestă aplicabilitatea deciziei menționate într-o procedură de angajare a răspunderii sale deja începută.

În aceste condiții, în cauza de față, Curtea constată că există în mod evident

un conflict juridic între Guvern, pe de o parte, și Parlament, pe de altă parte; totodată, Curtea reține că izvorul acestui conflict juridic rezultă chiar din prevederile Constituției, respectiv din prevederile art. 114 coroborate cu art. 113 din Constituție, precum și din cele ale art. 146 lit. e) coroborate cu art. 147 alin. (4) din Constituție.

IV. Prin ipoteză, problema de drept constituțional ridicată este posibilitatea eventuală a blocării procedurii prevăzute de art. 114 din Constituție prin invocarea dispozițiilor art. 146 lit. e) coroborate cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție.

Aceasta este chestiunea de drept constituțional asupra căreia Curtea urmează să se pronunțe pentru a soluționa conflictul juridic de natură constituțională cu care a fost sesizată. În demersul său, Curtea trebuie să stabilească consecințele pe plan constituțional ale deciziei Guvernului de angajare a răspunderii în condițiile art. 114 din Constituție, să clarifice efectele deciziilor pronunțate în cadrul competenței sale de la art. 146 lit. e) din Constituție și să facă aplicarea acestora la situația litigioasă de față.

V. Curtea, în jurisprudența sa, a stabilit că "angajarea răspunderii este o procedură mixtă, de control parlamentar, întrucât permite inițierea unei moțiuni de cenzură, și de legiferare, deoarece proiectul de lege în legătură cu care Guvernul își angajează răspunderea se consideră adoptat, dacă o asemenea moțiune nu a fost depusă sau, fiind inițiată, a fost respinsă" (a se vedea Decizia nr. 34 din 17 februarie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 25 februarie 1998).

În cadrul acestei proceduri, un rol cu totul aparte trebuie atribuit deciziei Guvernului de a-și angaja răspunderea, având în vedere consecințele care decurg din aceasta. Decizia Guvernului de a-și angaja răspunderea își găsește temeiul în art. 114 alin. (1) din Constituție și constituie un act de voință exclusiv, unilateral și irevocabil realizat în vederea adoptării unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege. Decizia Guvernului de a-și angaja răspunderea nu poate fi cenzurată de Parlament sub aspectul oportunității sale, însă, la nivelul Parlamentului, în condițiile procedurale stabilite prin Constituție și Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, se poate depune și vota o moțiune de cenzură care are drept efect demiterea Guvernului.

Moțiunea de cenzură se constituie într-un adevărat instrument de natură constituțională pus la îndemâna Parlamentului în vederea realizării controlului parlamentar asupra activității Guvernului. Reglementarea generală a moțiunii de cenzură se regăsește în dispozițiile art. 113 din Constituție, iar anumite aspecte particulare ale acestei instituții juridice sunt reglementate prin art. 114 alin. (2) și (3) din Constituție. Aceste din urmă prevederi constituționale califică moțiunea de cenzură depusă în cadrul procedurii angajării răspunderii Guvernului ca fiind una "provocată", fără ca sub aspectul naturii juridice și al finalității urmărite să o deosebească de moțiunea de cenzură reglementată de art. 113 din Constituție. Astfel, Curtea reține că prevederile Constituției nu reglementează două categorii de moțiuni de cenzură, ci, din contră, moțiunea

de cenzură ca instituție juridică este una singură, reglementată de art. 113 din Constituție; elementele specifice ce vizează moțiunea de cenzură inițiată în ipoteza angajării răspunderii Guvernului nu relevă decât două particularități procedurale (contextul inițierii - după prezentarea programului, a declarației de politică generală sau a proiectului de lege ce face obiectul angajării răspunderii - și posibilitatea constituțională de inițiere - indiferent dacă semnatarii săi au mai inițiat în cadrul aceleiași sesiuni parlamentare o moțiune de cenzură potrivit prevederilor art. 113 din Constituție) și o particularitate de natură substanțială (în cazul respingerii moțiunii de cenzură, programul, declarația de politică generală sau proiectul de lege se consideră adoptat), care nu pot califica moțiunea de cenzură prevăzută de art. 114 din Constituție ca un instrument de control parlamentar distinct de moțiunea de cenzură reglementată de art. 113 din Constituție.

Având în vedere cele de mai sus, rezultă că, prin votarea unei moțiuni de cenzură, indiferent dacă aceasta a fost depusă în condițiile art. 113 sau art. 114 din Constituție, realizându-se controlul parlamentar, se retrage încrederea acordată Guvernului, ceea ce are drept efect demiterea acestuia.

Parlamentul nu are competența de a împiedica Guvernul să ia decizia angajării răspunderii; de asemenea, odată luată această decizie, Parlamentul nu poate împiedica Guvernul să continue procedura în cauză, întrucât s-ar ajunge la situații inadmisibile în care un Guvern minoritar să nu își poată angaja niciodată răspunderea, ceea ce încalcă în mod flagrant art. 114 din Constituție. De asemenea, nici Guvernul nu își poate retrage cererea de angajare a răspunderii, fiind un act irevocabil al său. În acest context constituțional, depunerea moțiunii de cenzură are semnificația declanșării controlului parlamentar asupra activității Guvernului și mutatis mutandis constituie un act irevocabil în sensul inițierii acestui control; este o armă pusă îndeobște la îndemâna opoziției parlamentare și nu în ultimul rând este o formă de exprimare a opoziției față de măsurile adoptate de Guvern. În consecință, împiedicarea prezentării și refuzul de a dezbate o moțiune de cenzură deja depusă sunt contrare Constituției, întrucât acest lucru ar echivala cu eliminarea posibilității opoziției parlamentare de a cenzura și controla deciziile guvernamentale de angajare a răspunderii.

Astfel, în cauza de față, Curtea reține că Parlamentul, prin reprezentantul său, și anume președintele Senatului, nu a respectat termenul de prezentare a moțiunii de cenzură în ședința comună a celor două Camere de cel mult 5 zile de la data depunerii acesteia, prevăzut de art. 78 alin. 1 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, ceea ce se constituie într-o piedică la prezentarea moțiunii de cenzură depusă de opoziția parlamentară. Mai mult, având în vedere cele arătate mai sus, dezbaterea moțiunii de cenzură trebuia deja demarată, ceea ce nu s-a întâmplat, astfel încât Curtea constată că Parlamentul, prin reprezentantul său, și anume președintele Senatului, refuză supunerea acesteia spre dezbateră în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului, contrar prevederilor art. 114 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 113 alin. (3) din Constituție. În acest mod

opozitia parlamentara nu se mai poate exprima si controlul parlamentar este lipsit de eficienta. Or, niciun instrument juridic prevazut de Constitutie nu poate fi lipsit de eficienta, golirea lui de continut determinand caracterul lui iluzoriu si, implicit, incalcarea principiului constitutional al statului de drept.

În fine, Curtea reaminteste ca, în functie de votarea sau nu a motiunii de cenzura, fie Guvernul este demis, fie proiectul Legii educatiei nationale se considera adoptat, dupa caz. Întrucât procedura angajarii raspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educatiei nationale continua de drept în temeiul art. 114 din Constitutie, solicitarea autorului sesizarii ca instanța constitutională să oblige autoritățile publice implicate în prezentul conflict juridic de natură constitutională să continue procedura parlamentara a angajarii raspunderii Guvernului este lipsita de obiect.

VI. Cu referire la posibila interferența a Deciziei Curții Constitutionale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 12 noiembrie 2010, în cadrul procedurii angajarii raspunderii Guvernului declansate la 12 octombrie 2010, Curtea reține urmatoarele:

Potrivit art. 3 lit. a) și b) din Regulamentul sedintelor comune ale Camerei Deputatilor și Senatului, Birourile permanente ale Camerei Deputatilor și Senatului se întrunesc în sedința comună, la convocarea președintilor acestora, pentru adoptarea proiectului ordinii de zi a sedintelor comune ale Parlamentului și pentru stabilirea datei și locului desfășurării sedintelor comune. Astfel, în sedința comună a Birourilor permanente ale celor două Camere din 18 octombrie 2010 a fost discutată solicitarea Guvernului transmisă Parlamentului la data de 12 octombrie 2010 și a fost fixat un calendar în ceea ce privește procedurile privind angajarea raspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educatiei nationale.

Sesizarea președintelui Senatului care a dus la pronunțarea Deciziei Curții Constitutionale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 a fost făcută prin Adresa nr. XXXV 3.931 din 19 octombrie 2010. Curtea, prin decizia menționată, a constatat că "angajarea raspunderii de către Guvern în fața Camerei Deputatilor și a Senatului, în temeiul art. 114 alin. (1) din Constitutie, asupra proiectului Legii educatiei nationale este neconstitucională și a declansat un conflict juridic de natură constitutională între Guvern și Parlament, întrucât proiectul de lege se află în proces de legiferare la Senat, în calitate de Cameră decizională".

În același timp, Curtea, cu privire la solicitarea autorului sesizarii, în sensul ca instanța de contencios constitutional să oblige Guvernul să renunțe la procedura angajarii raspunderii, în considerentele deciziei, a constatat că "această cerere excedează competenței sale, soluția aparținând în exclusivitate autorităților publice aflate în conflict".

O atare abordare a Curții Constitutionale s-a impus prin prisma unui aspect deosebit de important, și anume prin faptul că instanța constitutională a fost sesizată de către președintele Senatului în temeiul art. 146 lit. e) din Constitutie după ce Birourile permanente ale celor două Camere au luat în discuție decizia Guvernului din 12 octombrie 2010 de a-și angaja raspunderea.

De altfel, prin Adresa nr. 2 MC din 18 octombrie 2010, președintele Camerei Deputaților a și comunicat primului-ministru al Guvernului României calendarul stabilit în Birourile permanente.

În jurisprudența sa, Curtea a statuat, de principiu, că "ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare" (a se vedea Decizia nr. 830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 24 iulie 2008).

De asemenea, într-un control de constituționalitate pe cale de excepție, Curtea a arătat că "decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor" (a se vedea Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008).

Prin Decizia nr. 838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 461 din 3 iulie 2009, soluționând un conflict juridic de natură constituțională, Curtea a statuat *expressis verbis* că "Potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, «Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor». Efectul *ex nunc* al actelor Curții constituie o aplicare a principiului neretroactivității, garanție fundamentală a drepturilor constituționale de natură a asigura securitatea juridică și încrederea cetățenilor în sistemul de drept, o premisă a respectării separației puterilor în stat, contribuind în acest fel la consolidarea statului de drept.

Pe cale de consecință, efectele deciziei Curții nu pot viza decât actele, acțiunile, inacțiunile sau operațiunile ce urmează a se îndeplini în viitor de către autoritățile publice implicate în conflictul juridic de natură constituțională".

Din cele de mai sus, rezultă, în mod evident, următoarele:

1. Deciziile Curții Constituționale pronunțate în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție au putere numai pentru viitor;

2. Deciziile Curții Constituționale, făcând parte din ordinea normativă, nu pot fi aplicate retroactiv, mai exact unor raporturi/situații juridice încheiate.

În cauza de față, Curtea constată că Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 nu poate să se aplice unor raporturi juridice de drept public deja încheiate, întrucât, pentru a "bloca" angajarea răspunderii Guvernului prin intermediul unei decizii a Curții Constituționale, titularii dreptului de a sesiza Curtea Constituțională prevăzuți de art. 146 lit. e) din Constituție trebuiau să uzeze de acest drept până cel târziu la data de 18 octombrie 2010. Decizia de angajare a răspunderii Guvernului a fost acceptată implicit la data la care Biroul permanent al celor două Camere a stabilit calendarul angajării răspunderii. Prin această acceptare, situația juridică constituită prin decizia de angajare a răspunderii Guvernului a fost încheiată; celelalte aspecte, și anume prezentarea proiectului de lege, inițierea unei moțiuni de cenzură, votarea

moțiunii de cenzură sau adoptarea proiectului de lege prezentat sunt efecte ale deciziei Guvernului, acceptată de Parlament, de a-și angaja răspunderea. Astfel, situația juridică menționată trebuie calificată ca fiind *facta praeterita*, și nu *facta pendentia*. Dacă, din contră, s-ar considera că ipoteza de față se constituie într-o situație juridică aflată în curs de executare înseamnă că decizia Guvernului de a-și angaja răspunderea este un act de voință care se prelungește în timp cu mai multe faze decizionale. Or, de fapt, astfel cum s-a arătat mai sus, procedurile parlamentare angajate după stabilirea calendarului de către Biroul permanent nu sunt decât simple efecte ale unei situații juridice deja încheiate.

Astfel cum rezultă și din Decizia nr. 838 din 27 mai 2009, "efectele deciziei Curții nu pot viza decât actele, acțiunile, inacțiunile sau operațiunile ce urmează a se înlăptui în viitor de către autoritățile publice implicate în conflictul juridic de natură constituțională". Acest considerent este aplicabil întru-totul și în cauza de față, întrucât conflictul constat de către Curte nu este unul care este încă în desfășurare, ci s-a încheiat la momentul 18 octombrie 2010 când Parlamentul a acceptat solicitarea Guvernului de a-și angaja răspunderea.

Mai mult, în cazul de față, Curtea constată că doar în situația unei *facta pendentia* s-ar fi pus problema obligării Guvernului de către Curtea Constituțională să renunțe la procedura angajării răspunderii, respectiv dacă instanța constituțională ar fi fost sesizată de către președintele Senatului până cel târziu la data de 18 octombrie 2010, deci înainte de stabilirea calendarului asumării de către Parlament; numai în această situație cererea în cauză ar fi vizat o situație litigioasă în curs, chiar dacă ulterior Birourile permanente ar fi acceptat decizia Guvernului prin întocmirea calendarului angajării răspunderii.

Ținând cont de cele de mai sus, Curtea reține că Decizia sa nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 nu poate fi invocată în sensul blocării procedurii de angajare a răspunderii Guvernului asupra Legii educației naționale și, în consecință, urmează să constate că există un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, generat de refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, dezbateri care, odată declanșată, ținând seama de prevederile Constituției, nu poate fi oprită.

Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile **art. 146** lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A.e), ale art. 34 și 35 din Legea **nr. 47/1992** privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

D E C I D E:

Curtea Constituțională constată că există un conflict juridic de natură

constituțională între Guvern și Parlament, generat de refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, dezbateri care, odată declanșată, ținând seama de prevederile Constituției, nu poate fi oprită.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică primului-ministru al Guvernului României, președintelui Senatului și președintelui Camerei Deputaților și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea și pronunțarea au avut loc la datele de 18 noiembrie 2010 și 24 noiembrie 2010 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskas Valentin Zoltan și Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Benke Karoly

*

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte, ca urmare a refuzului Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, și ca atare sesizarea trebuie respinsă ca fiind neîntemeiată.

Susținem aceasta întrucât, prin Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 12 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a constatat că angajarea răspunderii de către Guvern în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în temeiul art. 114 alin. (1) din Constituție, asupra proiectului Legii educației naționale este neconstituțională și a declanșat un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, deoarece proiectul de lege se află în proces de legiferare la Senat, în calitate de Cameră decizională. Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a mai constatat și faptul că cererea autorului sesizării, în sensul ca instanța de contencios constituțional să oblige Guvernul să renunțe la procedura angajării răspunderii, sub aspectul punerii în executare, excedează competenței sale, soluția aparținând în exclusivitate autorităților publice aflate în conflict. Chiar dacă prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 Guvernul nu este obligat, în termeni expresi, să renunțe la procedura angajării răspunderii asupra proiectului Legii educației naționale, aceasta nu semnifică faptul că poate continua o procedură constatată ca fiind neconstituțională. Curtea Constituțională nu poate obliga părțile să adopte o

atitudine sau alta, însă deciziile sale sunt definitive și general obligatorii, se aplică erga omnes și trebuie respectate de către toate autoritățile în baza prevederilor constituționale.

Pe de altă parte, dacă un fapt ilicit are consecințe ilicite, tot astfel, un fapt neconstituțional are consecințe neconstituționale. Neconstituționalitatea procedurii angajării răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale, astfel cum a fost constatată prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, nu poate fi acoperită prin continuarea procedurilor parlamentare începute în acest sens. Numai o procedură parlamentară declanșată cu respectarea prevederilor art. 114 din Constituție nu poate fi retrasă de către Guvern, în calitate de inițiator, în timp ce Parlamentul este obligat să continue derularea acesteia. Pe cale de consecință, o procedură parlamentară declarată neconstituțională nu poate fi continuată cu nesocotirea deciziei Curții Constituționale și fără suport constituțional. Angajarea răspunderii Guvernului este un proces derulat în mai multe etape; fiecare etapă trebuie să se desfășoare în acord cu prevederile constituționale, iar neconstituționalitatea unei etape se răsfrânge asupra întregii proceduri.

Din momentul în care angajarea răspunderii Guvernului asupra proiectului de lege a fost declarată neconstituțională, dezbaterea moțiunii de cenzură din cadrul acestei proceduri este lipsită de obiect.

Suntem în dezacord și cu privire la susținerea majoritară potrivit căreia Curtea trebuie "să clarifice efectele deciziilor pronunțate în cadrul competenței sale de la art. 146 lit. e) din Constituție și să facă aplicarea acestora la situația litigioasă de față". Aceasta deoarece, printr-o nouă decizie, Curtea Constituțională nu clarifică efectele deciziilor precedente și nu face aplicarea lor la situația litigioasă dedusă spre soluționare.

Cu majoritate de voturi, Curtea a constatat "că există în mod evident un conflict juridic între Guvern, pe de o parte, și Parlament, pe de altă parte", iar "izvorul acestui conflict juridic rezultă chiar din prevederile Constituției, respectiv din prevederile **art. 114** coroborate cu **art. 113** din Constituție, precum și din cele ale **art. 146** lit. e) coroborate cu **art. 147** alin. (4) din Constituție". În ceea ce ne privește, raportându-ne la jurisprudența în materie, considerăm că existența unui conflict juridic de natură constituțională nu poate fi dedusă din coroborarea prevederilor constituționale, ci, eventual, din acte sau fapte de natură a crea blocaje instituționale. Existența unui conflict juridic de natură constituțională nu poate fi dedusă nici din interpretările diferite pe care le dau autoritățile prevederilor constituționale sau cu privire la aplicarea deciziilor Curții Constituționale.

Aspazia Cojocaru,
judecator

Acsinte Gaspar,
judecator

Tudorel Toader,
judecator

Publicat de LIVIU MARIAN POP la [12/09/2010](#) Etichete: [juridic](#)
[Trimiteti prin e-mail](#) [Postati pe blog!](#) [Distribuiti pe Twitter](#) [Distribuiti pe Facebook](#) [Distribuiti pe Google Buzz](#)